

BASEL SERMAYE UZLAŞISI KAPSAMINDA TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ NİHAİ GELİŞMELER

RECENT DEVELOPMENTS IN TURKISH BANKING SECTOR WITHIN THE CONTEXT OF BASEL CAPITAL ACCORD: An Overview

Tatsiana N. RYBAK*, Bora AKTAN**

ÖZET

Dünyada yaşanan banka başarısızlıkları, finansal kırılganlık ve benzeri sebeplerle Basel Komitesi,1988 yılında, bankacılık risklerini ölçme ve yönetmek amacıyla, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere Türkiye ve bir çok ülke bankacılık sistemi tarafından kabul görüp uygulamaya konulan ilk risk ağırlıklı sermaye uzlaşısını hayata geçirmiştir. Komite, belli bir zaman zarfında düzenlemelere yöneltilen eleştiriler doğrultusunda 1999 yılında Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı ya da Basel II denilen sermaye yeterlilik uzlaşısını 2007 yılında öncelikle gelişmiş ülke bankacılık sistemlerinde hayata geçirilmek üzere uygulamaya koymuştur. Ülkemizde de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nun belirlediği yol haritasına göre 2009'da uygulamaya geçilecektir.

Türkiye'de finansal sistem, para ve sermaye işlemlerinin ağırlıklı olarak gerçekleştirildiği ticari bankalardan oluşmaktadır. Bu sebeple sistemin ana parçası bankacılık sektörüdür. Ülkemizde bankalar BDDK'nın denetimi ve düzenlemesi altındadır. Diğer taraftan, bankacılık düzenleme ilke ve kuralları doğrultusunda bankaların hak ve menfaatlerini savunmak, bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı olarak çalışması ve bankacılık mesleğinin gelişmesi, rekabet gücünün artırılması amacıyla çalışmalar yapmak amacıyla kurulan Türkiye Bankalar Birliği'de sistemin en önemli parçalarından biridir.

Bu çalışmanın temel amacı, öğrencileri Türk bankacılık Sistemi hakkında genel olarak bilgilendirmektir. Bu amaçla, bilgiler ağırlıklı olarak sözüne ettiğimiz iki temel kurumdan BDDK ve TBB'den derlenmiştir.

* Belarus State Economic University, tatsianarybak@mail.ru

** Yaşar University, bora.aktan@yasar.edu.tr

Anahtar sözcükler: Türk Bankacılık Sistemi, Basel Uzlaşısı, Düzenlemeler ve nihai gelişmeler

ABSTRACT

1988 Basel Capital Accord (the first) which accepted as a banking standard due to financial fragility, bank failures around the world in order to measure and manage of risks and then largely applied to all local and global banks by supervisory authorities including in Turkey set the risk-weighted capital standards for especially internationally active banks. In 1999, Basel Committee, the most authoritative institution regulating banking sector, proposed a new standards named as New Basel Capital Accord (the second) because of the first one's deficiencies and insensitivity for risk measurement which became effective in 2007 in developed countries and will become effective in 2009 in Turkey.

Financial system in Turkey is dominated by commercial banks. Many transactions and activities in both the money and capital markets are carried out by banks, as the banking sector constitutes the major part of the system. Banks in the country are subject to special supervision by the Banking Regulation and Supervision Agency (BDDK). On the other hand, as the representative body of the banking sector, the Banks Association of Turkey (TBB) aims to protect and promote the professional interests of its members within the sector.

The main aim of this study is to acquaint the students in general about Turkish Banking System. Therefore, resources used in the study have been mostly compiled by BDDK's and TBB's documents can be easily reached from their informative as well as educative websites.

Keywords: Turkish Banking System, Basel Accord, Regulations and Recent developments

GİRİŞ

Finansın küreselleşmesi, uluslararası piyasalarda yaşanan krizler ve banka başarısızlıklarının ardından Basel Standartları, Avrupa Birliği (AB) Sermaye Gereksinimi Yönergesi (*Capital Requirements Directive*) gibi uluslararası kurumlar tarafından önerilen düzenlemeler gözönüne alındığında liberalleşme sonrası piyasalarla bütünleşmesi kaçınılmaz

olan ülkemizde de, çeşitli düzenlemeler yapılması gereği hissedilmiş, bu amaçla 1988 yılında kabul edilen Basel I standartları aynı tarihte kabul edilerek imzalanmış ancak, kademeli bir geçiş süreci ile uygulamaya konulmuştur. Bu süreçte, sermaye yeterlilik oranı sırasıyla, 1989 yılında %5, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1998 yılında %8 olarak uygulanmış, bankacılık sektöründeki yasal ve kurumsal düzenlemelerin değişen koşullara ve uluslararası normlara uyumu konusunda önemli adımlar atılmıştır. Türk Bankacılık sektörünün Basel sürecindeki uyum çalışmaları ve düzenlemeler tartışılmadan önce bankacılık sistemimiz ve sektör hakkında bilgi vermek yararlı olacaktır.

1. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ

Türk bankacılığı özellikle, 1980 sonrası liberalleşme ve dışa açılma politikalarının etkisiyle önemli gelişmeler göstermiş, bunun yanında 1994 yılından sonra bir çok banka kötü yönetim ve banka sahiplerinin kaynakları kendi lehine kullanmaları nedeniyle, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmiştir. Bu durum, Türk bankalarının hem yurt içi, hem de yurt dışında itibar kaybetmesine neden olmuştur.

Bankacılık sistemi banka sayısında, yaşanan krizlerin de etkisiyle, 2000 yılında başlayan azalma 2005 ve 2006 yıllarında da devam etmiş, Ocak-Mart 2007 döneminde faaliyet gösteren banka sayısı Koçbank A.Ş.'nin Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'ne devredilmesi nedeniyle bir adet azalarak 46'ya gerilemiştir. Bu süre içinde, "MNG Bank A.Ş." hisselerinin yüzde 50'si Arap Bank PLC'ye, yüzde 41'i ise BankMed'e 29 Ocak 2007 itibariyle devredilmiştir. Daha sonra bankanın ticari ünvanı 3 Nisan 2007 tarihi itibariyle "Turkland Bank A.Ş." olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, Tekfenbank A.Ş. hisselerinin de yüzde 70'i Eurobank EFG Holding (Luxemburg) S.A.'ye 16 Mart 2007 tarihi itibariyle devredilmiştir. Her iki banka da hisse devir tarihlerinde özel sermayeli mevduat bankaları grubundan yabancı sermayeli bankalar grubuna geçmiştir.

Bankacılık sisteminde Ocak-Mart 2008 döneminde faaliyet gösteren banka sayısı 4 adet katılım bankası ile birlikte 50 olmuştur. Mevduat bankaları sayısı 33, kalkınma ve yatırım bankaları sayısı 13'tür. Mevduat bankalarından 3 tanesi kamu sermayeli, 11 tanesi özel sermayeli ve 18 tanesi yabancı sermayeli bankadır. 2008 yılının ilk çeyreğinde "Banca di Roma S.P.A."nın ticari ünvanı 26 Mart 2008 tarihi itibariyle "Unicredit Banca di Roma

S.P.A." olarak değişmiştir (TBB, 2006a, 2007a, 2007b, 2008).

Şube ve personel sayısındaki artış Ocak-Mart 2008 döneminde de devam etmiştir. Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarındaki toplam şube sayısı son bir yılda 878 adet, 2007 yıl sonuna göre ise 234 adet artarak 7.852'ye yükselmiştir. 2007 yıl sonuna göre şube sayısı kamusal sermayeli mevduat bankalarında 43, özel sermayeli mevduat bankalarında 134, yabancı sermayeli mevduat bankalarında 54, kalkınma ve yatırım bankalarında ise 3 adet artmıştır. (Çizelge 1).

Çizelge 1. Bankacılık Sisteminde Banka ve Şube Sayısı*

	Aralık 2005		Aralık 2006		Aralık 2007		Mart 2008	
	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube
Mevduat bankaları	34	6.228	33	6.804	33	7.570	33	7.801
Kamu bankaları	3	2.035	3	2.149	3	2.203	3	2.246
Özel bankalar	17	3.799	14	3.582	11	3.625	11	3.759
Fondaki bankalar	1	1	1	1	1	1	1	1
Yabancı bankalar	13	393	15	1.072	18	1.741	18	1.795
Kalkınma ve yatırım bankaları	13	19	13	45	13	48	13	51
Toplam	47	6.247	46	6.849	46	7.618	46	7.852

* K.K.T.C ve yabancı ülkelerdeki şubeler dahil

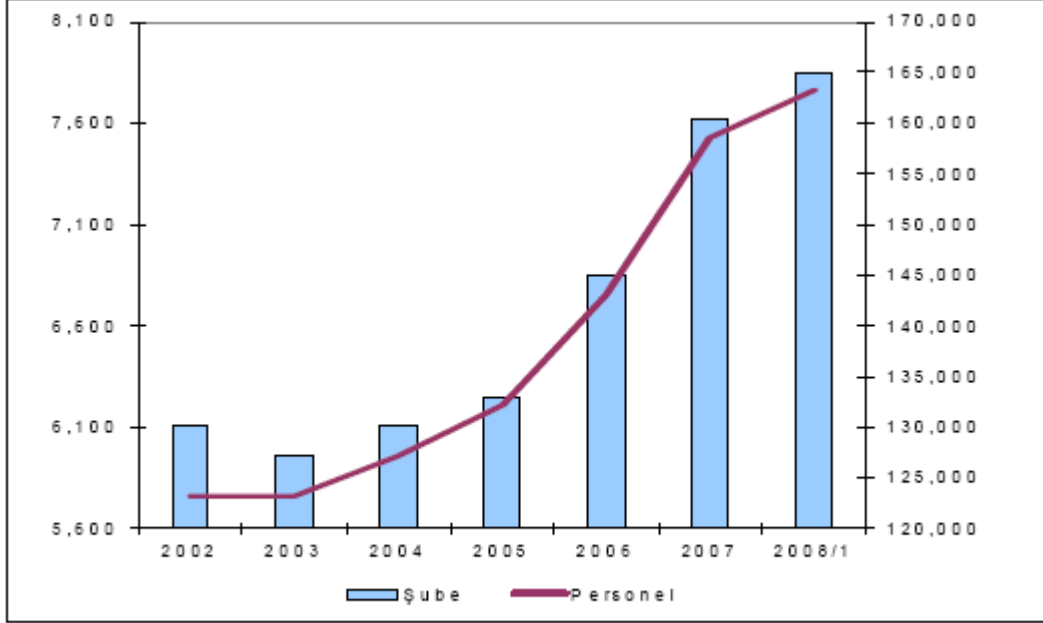
Kaynak: TBB (2007a, 2008) **İstatistik Raporlar:** İstanbul

Ocak-Mart 2008 dönemi sonu itibariyle mevduat bankalarında banka başına ortalama şube sayısı 236 olmuştur. Bu rakam kamusal sermayeli mevduat bankalarında 749, özel sermayeli mevduat bankalarında 342, yabancı sermayeli bankalarda ise 100'dür. Diğer taraftan, mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarında çalışan sayısı son bir yılda 17.994 kişi, yıl sonuna göre ise 4.761 kişi (yüzde 3 oranında) artarak 163.295'e ulaşmıştır. Yıl sonu rakamlarına göre çalışan sayısı Fon bankasında 37 kişi azalırken, kamusal sermayeli mevduat bankalarında 337 kişi, özel sermayeli mevduat bankalarında 2.524 kişi, yabancı sermayeli mevduat bankalarında 1.902 kişi, kalkınma ve yatırım bankalarında ise 35 kişi artmıştır. Ocak-Mart 2008 dönemi itibariyle, banka çalışanlarının yüzde 25'i kamusal sermayeli mevduat bankaları, yüzde 48'i özel sermayeli mevduat bankaları, yüzde 24'ü yabancı sermayeli mevduat bankaları ve yüzde 3'ü ise kalkınma ve yatırım bankaları tarafından istihdam edilmiştir.

Mevduat bankalarında banka başına çalışan sayısı 4.786'dır. Bu rakam kamu

sermayeli bankalarda 13.798, özel sermayeli bankalarda 7.059 ve yabancı sermayeli bankalarda 2.145'tir (TBB, 2008).

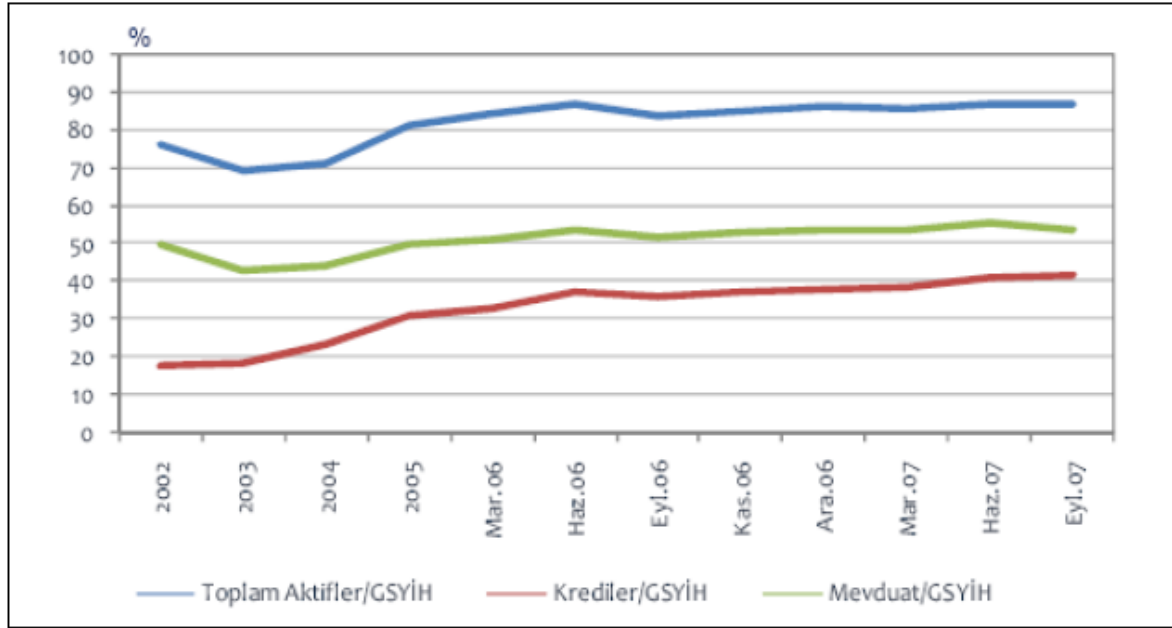
Grafik 1. Şube ve Personel Sayısı

Kaynak: TBB (2008) İstatistik Raporları: İstanbul

Bankacılık sektörünün temel büyüklüklerinin milli gelire oranı şeklinde ifade edilen finansal derinleşme göstergelerinde 2002–2005 yılları arasında görülen yüksek artış eğilimi 2006 yılından itibaren yavaşlamıştır. Söz konusu dönem itibarıyla bankacılık sektörü aktiflerinin GSYİH'ye oranı %87 seviyesindedir (BDDK, 2007).

Grafik 2. Toplam Aktifler/GSYİH Oranı

Kaynak: BBDK (Eylül 2007) age., ss. 27

Sektörün toplam bilanço büyüklüğü, 2006 yılında 89 milyar YTL artmıştır. Bu artışın %60'İ (53,4 milyar YTL) mevduattan, %26'sı (23 milyar YTL) mevduat dışı kaynaklardan, kalanı ise, diğer pasifler ve özkaynaklardan gelmiştir. Sağlanan kaynakların %67'si (59,7 milyar YTL) kredilere, %18'İ (15,9 milyar YTL) menkul kıymetler cüzdanına, %18'i (16,2 milyar YTL) likit aktiflere ayrılmıştır. Diğer taraftan, Eylül 2007 itibarıyla bankacılık sektörüne ait temel bilanço büyüklükleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre, bankacılık sektörü son çeyrekte %1,8 oranında büyümüştür (Çizelge 2). Son yıllarda, sektörde aktif yapısında menkul kıymetlerin payındaki düşüşün yanı sıra toplam kredilerin payında genel bir artış eğilimi söz konusu olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte, Bankacılık sektörü toplam varlıklarının %68,2'si; toplam yükümlülüklerin ise %65,4'ü Türk parası cinsindedir.

Çizelge 2. Bankacılık Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

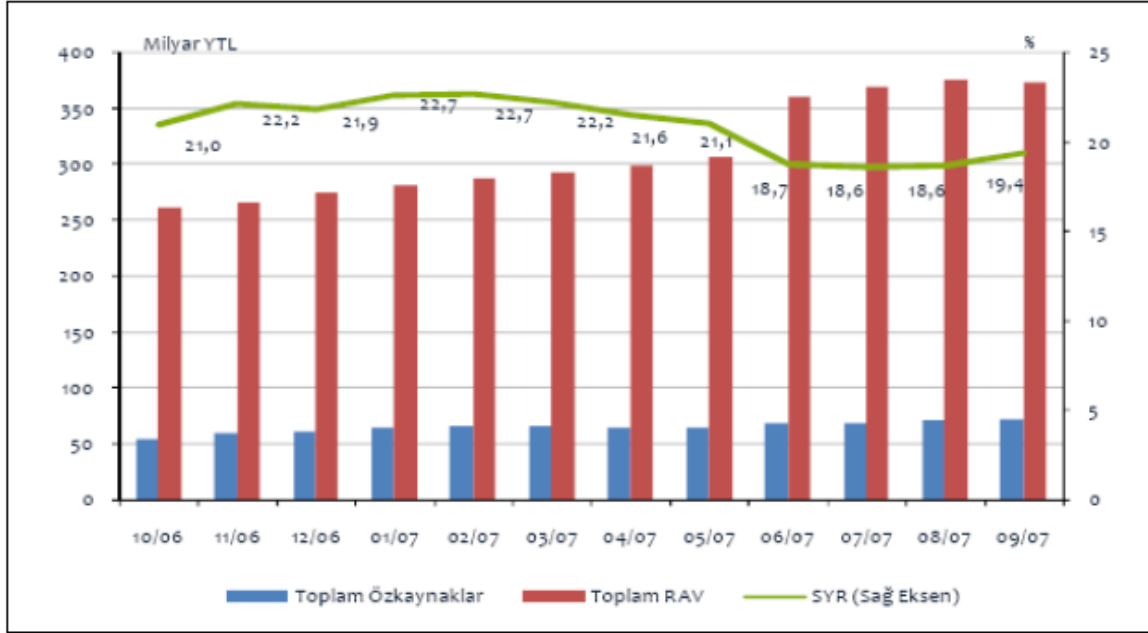
Milyar YTL	2005	2006	Mar.07	Haz.07	Eyl.07	Bilanço Payı Eyl.07
Aktif						
Nakit Değ. Bankalar, Merkez Bankası ve Para Piyasası Alacakları	36,2	44,8	57,5	60,6	56,8	10,5
Menkul Kıymetler	143,0	158,9	165,6	166,8	166,5	30,6
Net TGA	0,9	0,9	1,0	1,2	1,2	0,2
Krediler	156,4	219,0	230,3	247,5	261,4	48,1
İşt. Bağlı ve Birl. Kontrol Edilen Ortaklıklar	11,1	9,2	9,6	9,8	10,1	1,9
Diğer	59,3	66,9	51,3	48,0	47,5	8,7
Toplam	406,9	499,7	515,3	533,7	543,5	100,0
Pasif						
Mevduat (Toplanan Fonlar)	251,5	307,6	319,5	331,9	336,3	61,9
Bankalar (Para piyasaları, Merk. Bank. dahil) Borçlar	54,8	70,9	67,3	67,9	66,1	12,2
Özkaynaklar	54,7	59,5	64,2	66,4	71,6	13,2
Diğer	45,9	61,6	64,2	67,6	69,5	12,8
Toplam	406,9	499,7	515,3	533,7	543,5	100

Kaynak: BBDK (Eylül 2007) age., ss.32

Son dönemde Türk bankacılık sektörüne ilişkin finansal sağlamlık göstergeleri, sektörün yüksek oranlı sermayeye sahip olarak yasal limitlerin oldukça üzerinde sermaye yeterlilik oranı ile çalıştığını ve serbest sermayesini artırdığını göstermektedir Aynı zamanda, kârlılık performansı hızla iyileşmiş, sektörünün özkaynak kârlılığı ilk kez 2006 yılında DİBS yıllık faizleri ortalamasının üzerine çıkmıştır. Haziran 2007 döneminde %18,7 olarak gerçekleşen sermaye yeterlilik rasyosu, Eylül 2007 dönemi itibariyle %19,4 olarak gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörü toplam özkaynakları, Haziran - Eylül 2007 döneminde 4,7 milyar YTL artarak 72,3 milyar YTL olmuş, buna karşın risk ağırlıklı varlıklar 373,8 milyar YTL'ye yükselmiştir (Grafik 3).

Grafik 3. Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu

Kaynak: BDDK (Eylül 2007) age., ss. 70

Yine BDDK'nın Finansal Piyasalar Raporu'na göre, Eylül 2007 itibariyle, Bankacılık sektörüne ilişkin finansal sağlamlık göstergeleri, sektörün yasal limitlerin oldukça üzerinde sermaye yeterliliği rasyosuyla çalışmaya devam ettiğini ve serbest sermayesini artırdığını göstermektedir.

Çizelge 3. Bankacılık Sektörünün Finansal Sağlamlık Göstergeleri

(%)	2005	Mar.06	Haz.06	Ara.06	Mar.07	Haz.07	Eyl.07
Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu	23,7	23,1	18,4	22,3	22,2	18,7	19,4
Ana Sermaye/Risk Ağırlıklı Varlıklar	24,3	23,2	20,2	21,6	21,4	20,7	21,3
Serbest Sermaye/Toplam Özkaynaklar	65,7	67,0	63,4	72,6	73,5	73,6	75,4
Yabancı Para Net Genel Pozis./Özkaynaklar	-0,2	-1,6	-1,2	0,5	-1,3	-1,2	0,1
Takipteki Alacaklar/Brüt Krediler	4,8	4,5	3,8	3,8	3,9	3,9	3,6
Bireysel Krediler/Toplam Krediler	31,1	32,0	31,6	32,3	31,4	31,2	32,9
Kar Eden Banka Sayısı/Toplam Banka Sayısı	45/51	41/51	35/51	41/50	44/50	45/50	45/50
Kar Eden Bankaların Aktifleri/Toplam Aktifler	93,9	99,1	92,2	99,4	99,3	99,6	99,6
Vergi Sonrası Aktif Karlılığı (ROA)	1,7	1,7	1,7	2,5	2,5	2,9	2,5
Vergi Sonrası Özkaynak Karlılığı (ROE)	10,9	11,4	13,1	19,2	20,6	23,5	20,5
Proviz. Son. Net Faiz Gelirleri/Toplam Brüt Gelirler (1)	30,8	27,4	26,0	26,9	26,7	26,2	26,8
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	52,0	79,4	101,8	79,3	71,1	80,9	75,2

(1) Toplam Brüt Gelirler= Faiz Gelirleri+Faiz Dışı Gelirler

Kaynak: BDDK (Eylül 2007) age., ss.28

2. TÜRKİYE’DE BANKACILIK DÜZENLEMELERİ

Haziran 1999’da yürürlüğe giren ve bir önceki 4491 sayılı kanuna göre köklü değişiklikler getiren, 4389 Sayılı Bankalar Kanunu ile kurulan, siyasi otoriteden bağımsız karar alma yetkisine, idarî ve malî özerkliğe sahip, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)’nun faaliyete başlaması, sektörde daha yoğun bir denetimi de beraberinde getirmiştir. Bu amaçla, Mayıs 2001’de temel aşamaları, bankacılık sisteminin güçlendirilmesi, etkin ve uluslararası ölçekte rekabet edebilir şekilde faaliyetlerini sürdürmesi için gerekli ortamın yaratılması, kamu bankalarının özelleştirilmeleri amacıyla finansal ve operasyonel olarak yeniden yapılandırılmaları, özel bankaların sermayelerinin güçlendirilmesi, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) bünyesindeki banka sorunlarının çözüme kavuşturulması, bankacılık alanındaki düzenlemelerin uluslararası standartlar ve AB normları ile uyumlu hale getirilmesi olarak açıklanan "Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı" na geçilmiştir¹.

Yüksek faiz oranları ve döviz kuru dalgalanmalarına bağlı olarak yaşanan 2000 yılı krizi sonrasında da BDDK, piyasa riskinin sermaye yeterliliği oranı hesaplamasına dahil edilmesini 2002 yılı sonundan itibaren zorunlu hale getirmiştir. Bankacılık mevzuatının uluslararası düzenlemelerle uyum içinde olabildiğini sağlamak üzere; öncelikle sermaye yeterliliği, risk yönetimi, yabancı para pozisyonları, bağımsız denetim ve malî tabloların konsolide olarak düzenlenmesi konularında yeni uygulamalar başlatılmış, Şubat 2001’de yürürlüğe giren “*Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik*” ile birlikte Türk bankacılık sisteminde kurumsal yönetim ve risk kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesi ile piyasa risklerinin ilk defa nicel olarak hesaplanması açısından önemli bir adım atılmıştır.

2005 yılında bankacılık sektörüyle ilgili en önemli yasal düzenleme, 4389 sayılı

¹ Bkz. BDDK (2001) “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Eylem Planı”, 25 Eylül.

http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/yapilandirmaprogrami/bsyyp_eylem_plani.doc ve BDDK (2003)

“Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu (VII)”, Ekim.

http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/yapilandirmaprogrami/BSYYP_Gelisme_102003.pdf

Kanuna nazaran kapsamı finansal holding şirketleri, kuruluş birlikleri, BDDK ve TMSF'yi içerecek şekilde genişletilen ve finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemeyi amaçlayan 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu olmuştur. Bu Kanunla getirilen önemli değişiklikler şunlardır (TBB, 2006b):

- Bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyet konuları açık bir şekilde Kanunda sıralanarak, kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin verilecek izinler daha kapsamlı, açık ve ihtiyatlı denetimin bir parçası olarak tasarlanmış, izin başvurularının reddi ile verilen izinlerin iptali ve ret kararlarının gerekçeli olarak bildiri esası benimsenmiştir. Yeni şube açılması için asgari özsermaye tutma zorunluluğu kaldırılmış, Kurulca belirlenecek esaslara, kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere uyulmuş olması ve Kuruma bildirilmesi şartı ile serbest bırakılmıştır.
- Ödenmiş sermaye mevduat bankaları için asgari 30 milyon YTL, kalkınma ve yatırım bankaları için asgari 20 milyon YTL olarak belirlenmiştir.
- Kanunla “kurumsal yönetim ilkeleri” kavramı bankacılık mevzuatına girmiştir. Kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin yapı ve süreçlerin ve bunlara ilişkin ilkelerin, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ile kuruluş birliklerinin de görüşü alınarak Kurul tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır. Denetim Kurulunun oluşturulması, Bağımsız denetim, derecelendirme, değerlendirme kuruluşları için mesleki sorumluluk sigortası, Halka açık kuruluşların finansal tablolarını yayımlamadan önce Kurum'dan izin alması, Genel Müdür yardımcılarının üçte ikisinin genel müdürde aranan şartlara haiz olmaları hükümleri getirilmiştir.
- Bütün sınırlamaların ve standart oranların konsolide bazda dikkate alınması, özkaynağın kuruluş sermayesinden az olmaması, likidite yeterliliğine ilişkin düzenlemeye yer verilmesi, kredi tanımının genişletilmesi, bütün sınırlamalar ve standart oranlara ilişkin eşiklere ulaşılmaması halinde acil bildirim zorunluluğu hükümleri koruyucu hükümler olarak getirilmiştir.
- Bankanın dahil olduğu risk grubunda bulunan gerçek ve tüzel kişilere kredi kullandırılması hâlinde, gerekli kararların yönetim kurulunun üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile alınması ve bunlara sağlanan kredi koşullarının kredi kullananın lehine diğer kişi ve gruplara kullandırılanlardan ve piyasa koşullarından farklılık arz etmemesi şart görülmüştür. Bankalarca kendi risk grubuna verilen krediler özkaynakların %20'si ile sınırlandırılmıştır. Özel karşılıkların tamamının, ayrıldıkları

yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmesi hükme bağlanmıştır.

- Yerinde denetim ve gözetim faaliyetlerinin bütünlük içinde ifa edilmesi, Kurumun meslek personelini oluşturan bankalar yeminli murakıp ve yardımcılarını yanında, bankacılık uzmanı ve yardımcılarını, bilişim uzmanı ve yardımcılarını, hukuk uzmanı ve yardımcılarının da görev alacağı bir denetim ekibi tarafından yerine getirilmesi, yerinde denetim ve gözetim faaliyetlerinin Kurulca belirlenecek esaslara göre yapılması, *risk odaklı denetim* anlayışının benimsenmesi, bilgi işlem sistemi dahil tüm faaliyetlerin denetlenmesi, konsolide bazda denetimin gerçekleştirilmesi ve diğer yetkili mercilerle işbirliğinin öngörülmesi hususları getirilmiştir.
- Bankaların etkin denetimi kapsamında malî bünyelerinin yakından takibi amacıyla bankalar için asgarî likidite yeterliliği öngörülmüştür.
- Finansal sistemin bütününe sirayet edebilecek ölçüde olumsuz bir gelişmenin ortaya çıkması (*sistemik risk*) ve bu durumun Kurumun koordinasyonunda, Fon, Hazine Müsteşarlığı ve T.C. Merkez Bankası'nca müştereken tespiti hâlinde, alınacak olağanüstü tedbirleri belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili olup, ilgili bütün kurum ve kuruluşların belirlenen bu olağanüstü tedbirleri derhal uygulamakla yetkili ve sorumlu olduğu hükmü getirilmiştir.
- Bağımsızlığın güçlendirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin hayata geçirilmesi, finansal kiralama, faktoring, finansman şirketlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesinin BDDK'ya geçmesi, finansal sektör komisyonunun kurulması, ayrıca, TMSF ile koordinasyonun sağlanması için eşgüdüm komitesinin kurulması öngörülmüştür.
- Sır saklama yükümlülüğü sıkılaştırılmış, etik ilkelerin ihdas edilmesi öngörülmüş, itibarın korunması kapsamında sektörün bütününe yönelik düzenlemenin yapılması hükmü getirilmiştir.

BDDK, 30 Mayıs 2005 tarihinde, Basel II'ye geçiş sürecinin etkin bir şekilde plânlanmasına yönelik olarak banka görüşleri alınmak suretiyle bir yol haritasını kamuoyuna açıklamıştır. Yol haritasının değişen koşullara göre revizyonu mümkün olmakla birlikte, önemli bir sapma olmadığı taktirde Türkiye 2008 yılında fiilen kredi ve operasyonel riskler için standart metotları kullanarak Yeni Uzlaş'yı uygulamaya başlamış olacaktır. Söz konusu plânlamaya göre, yine aynı tarihten itibaren uygun görülecek bankaların piyasa riski

hesaplamalarında içsel modellere (*Riske Maruz Değer*) geçişi zorunlu tutulmaktadır. Diğer risk türleri için içsel ve ileri metotlara geçiş ile ilgili süreç ise, yine taslak düzenleme metinlerinin yayımlanmasıyla 2007 yılı içinde başlatılacak, yeterli görülen bankalar için fiili uygulama muhtemelen 2009 yılı sonrasında mümkün olabilecektir².

Basel II'ye geçiş sürecinde, bankaların sağlıklı veri tabanı ile yetkin bilgi teknolojilerine sahip olmaları beklenmektedir. Söz konusu altyapı çalışmaları uzun vadede tamamlanabilen maliyetli çalışmalar olduğundan, kısa vadede sistemin işlerlik kazanmasında zorluklar yaşanabilecektir. Bu sebeple, Yeni Uzlaşım'a uyumu hedefleyen kuruluşların bu çalışmalara en kısa zamanda başlaması gerekmektedir. Basel II'ye geçişte yalnızca bankalar değil reel sektör ve kamu sektörü de değişim sürecine girecektir (Candan ve Özün, 2006).

Yeni Sermaye Uzlaşımı ile getirilen standartların uygulanması ile birlikte Türk bankacılık sistemindeki risk yönetim kültürü ve sistemlerinin daha da geliştirileceği bir gerçektir. Diğer taraftan, bu vasıta ile, bankacılık faaliyetlerinin doğası gereği her halükârda denetlenmesi beklendiği halde farklı nedenlerle gizlenen, ya da farkında olunmayan banka risk büyüklüklerinin ifşa edilmesi için de uygun bir ortam oluşturulmuş olacaktır.

SONUÇ

Ülkemiz açısından, bankacılık sektörünün ve özellikle ticarî bankaların, Türk finans sisteminin bel kemiği olduğu göz önünde tutulursa, bu kurumların güvenli çalışmasının ekonominin bütünü açısından ne kadar önemli hale geldiği açıkça görülecektir. Öte yandan, bugün içinde faaliyette bulunduğu Türk ekonomisinin sosyo-ekonomik ve siyasi yapısındaki gelişmeler doğrultusunda sürekli bir yapılanma içinde bulunan sektör, finansın küreselleşmesi ve liberalleşmeyle birlikte, yurtdışı piyasa koşullarındaki değişimlerde en duyarlı sektörlerden biri haline gelmiştir. Sektörün yapısı ve yaşadığı bu değişim süreci, yıllarca kamu borçlanma gereği risksiz ve kârlı çalışmış olan bankaları birbirine bağlı iki temel; kurum çapında bütünleşik risk yönetimi ve etkin performansla birlikte kârlılıkta başarılı bir yönetim tarzı geliştirmelerini zorunlu kılacaktır.

² BDDK. (30/05/2005) "Basel-II'ye Geçiş İlişkin Yol Haritası" (Taslak) http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/30052005_sunum.pdf

KAYNAKLAR

Candan, H. ve Özün, A. (2006) **Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.

BDDK (2001) “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Eylem Planı”, 25 Eylül.
http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/yapilandirmaprogrami/bsyypeylemplan_i.doc

BDDK (2003) “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu (VII)”, Ekim.
http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/yapilandirmaprogrami/BSYYPGelism_e_102003.pdf

BDDK. (30/05/2005) “Basel-II’ye Geçişe İlişkin Yol Haritası” (Taslak)
http://www.bddk.org.tr/turkce/basel/basel/30052005_sunum.pdf

BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) (2007) **Finansal Piyasalar Raporu**, Sayı 7, Eylül.

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2006a) **2005-2006 Dönemi Çalışmalarına İlişkin Faaliyet Raporu**, Mayıs, http://www.tbb.org.tr/turkce/duyurular/tbb/faaliyet_raporu2006.pdf

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2006b) **Bankalarımız 2005**, TBB Yayınları: İstanbul, Mayıs.
<http://www.tbb.org.tr/v12/2005.asp>

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2007a) **İstatistikî Raporlar**, İstanbul, Mart. www.tbb.org.tr

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2007b) **Bankalarımız 2006**, TBB Yayınları: İstanbul, Mayıs.
<http://www.tbb.org.tr/v12/2006.asp>

TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2008) **İstatistikî Rapor: banka Şube ve Personel Bilgileri**, İstanbul, Mart.